

Swissnex, διπλωματία για την τεχνολογία και τεχνολογία για τη διπλωματία, ένα παράδειγμα προς μίμηση?

Kotrotsios George

Μέντορας Επιχειρηματικότητας και Τεχνολογίας της ΑΛΛΗΛΟΝ

Technological Research and Innovation

[Georges Kotrotsios | LinkedIn](#)

Περίληψη

Ο πρώτος στόχος αυτού του άρθρου είναι να περιγράψει το σύστημα Swissnex, ένα δίκτυο «προξενείων» επιστήμης και τεχνολογίας της Ελβετίας, μιας χώρας που παραμένει πρώτη παγκοσμίως τα τελευταία 12 χρόνια σε Global Innovation Scoreboards,¹ καθώς και να αναδείξει τον ρόλο και τον αντίκτυπο του δικτύου αυτού στην επιστήμη, στην τεχνολογία, στην καινοτομία και στη διεθνή παρουσία και εικόνα της Ελβετίας. Ο δεύτερος στόχος είναι μια πρώτη ανάλυση για τη δυνατότητα της Ελλάδας να δημιουργήσει ένα παρόμοιο δικό της σύστημα, προσαρμοσμένο φυσικά στα δικά της δεδομένα, και τα δυνητικά οφέλη για το εθνικό μας οικοσύστημα καινοτομίας και τη διεθνή θέση της χώρας.

Σκοπός

Από τη θέση μου, ως μέλος του εκτελεστικού συμβουλίου ενός από τα σημαντικά κέντρα έρευνας και καινοτομίας της Ελβετίας, του CSEM (www.csem.ch), έχω γνωρίσει από κοντά την χρησιμότητα των διπλωματικών σχέσεων για την ελβετική έρευνα, τεχνολογία και καινοτο-

μία. Αυτό ήταν σημαντικό, επειδή η ίδια η αποστολή του CSEM, του οργανισμού για τον οποίο εργαζόμουν, είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας, κατά προτεραιότητα της ελβετικής βιομηχανίας: η επιστήμη και η τεχνολογία είναι το εργαλείο, η δημιουργία οικονομικής ευημερίας και θέσεων εργασίας είναι ο τελικός στόχος. Σε αυτό το πλαίσιο, το διπλωματικό δίκτυο της χώρας και ειδικότερα η Swissnex αποτέλεσε ένα σημαντικό εργαλείο.

Πάντα ονειρευόμουν να δω ένα παρόμοιο εργαλείο για την πατρίδα μου. Σήμερα, αντιλαμβάνομαι, με όλη την υποκειμενικότητα που αυτό ενέχει, να λαμβάνει χώρα, στην Ελλάδα, μια ραγδαία εξέλιξη από την παλαιότερη εστίαση «μόνο στην επιστήμη», κυρίως της ακαδημαϊκής κοινότητας της Ελλάδας, προς την κατεύθυνση «επιστήμη ΚΑΙ καινοτομία» τόσο από την ακαδημαϊκή κοινότητα, όσο και από φορείς, υπηρεσίες, ακόμα και τον πολιτικό κόσμο. Αυτή η εξέλιξη με κάνει να πιστεύω ότι αυτό το όνειρο θα μπορούσε να είναι πραγματοποιήσιμο και ακόμη πιο χρήσιμο, για τη χώρα, τώρα σε σχέση με το παρελθόν.

Ένα συγκεκριμένο γεγονός με έκανε να δω ξεκάθαρα πως αυτό το όνειρο είναι πραγματοποιήσιμο. Τον Μάιο 2022, ο κ. Νικόλαος Δούκας, επικεφαλής του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων στην Ελληνικής Πρεσβείας στη

¹ <https://www.weforum.org/agenda/2023/01/worlds-most-innovative-countries-economy>; <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>; <https://www.countrynavigator.com/blog/top-10-innovative-countries-in-the-world/>;

Βέρνη, συνόδευσε, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, μία επιχειρηματική αποστολή του Hellenic Bio-Cluster (H-Bio), με επικεφαλής την πρόεδρο του Cluster κα. Ιωάννα Κούκλη, μαζί με τον εκπρόσωπο του Enterprise Greece, κ. Ηλία Ηλιάδη και τον κ. Μιχάλη Δρίτσα, τότε Διευθυντή του Γραφείου του τότε Υφυπουργού Ανάπτυξης, κ. Χ. Δήμα και τώρα Διευθύνων Σύμβουλος της Elevate Greece A.E.. Η αποστολή αυτή μετατράπηκε γρήγορα σε "fact-finding mission" όχι μόνο για τον τομέα της Βιοτεχνολογίας, αλλά για το σύνολο της Ελληνική Καινοτομίας. Έχοντας την εμπειρία της συνεργασίας με την Swissnex, στο πλαίσιο των προηγούμενων αρμοδιοτήτων μου, αναγνώρισα γρήγορα ότι αυτό που η έκανε αυτή η Ελληνική αποστολή έμοιαζε πολύ με το τι συμβαίνει σε μια οποιαδήποτε άλλη επιχειρηματική αποστολή της Swissnex. Το τι συνέβη είναι εντελώς φυσικό: Στο σημερινό γεωπολιτικό περιβάλλον η τεχνολογική καινοτομία καθίσταται αναπόσπαστος, και μάλιστα, δεσπόζον παράγοντας της οικονομίας. Κατά συνέπεια και εκ των πραγμάτων, γίνεται σημαντικότερος παράγοντας στις διεθνείς διμερείς (και πολυμερείς) σχέσεις, τόσο μεταξύ κρατών, όσο και μεταξύ κρατών και βιομηχανίας. Κατά τη γνώμη μου, η επιστημονική και τεχνολογική διπλωματία, όπως την εκφράζει το σύστημα Swissnex (συνδεδεμένο με τα γραφεία Έρευνας και Τεχνολογίας των Ελβετικών Πρεσβειών, όπως περιγράφεται παρακάτω) καθίσταται ακόμη και ζωτικής σημασίας για τη διπλωματία μιας χώρας.

Περιγραφή

Στα μέσα της χρονιάς του 2000 τα ελβετικά εθνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, ανακοίνωσαν τα εγκαίνια, με την παρουσία ενός ομοσπονδιακού συμβούλου (ενός από τους επτά υπερ-υπουργούς που συνθέτουν το ανώτερο επίπεδο της ελβετικής κυβέρνησης), μιας νέας δομής στη Βοστώνη, μιας νέας έννοιας: Ήταν το πρώτο γραφείο Swissnex, ενός είδους «προξενείου» επιστήμης και τεχνολογίας. Η ιδέα στη βάση της ήταν αρκετά ενδιαφέρουσα, αλλά οι λειτουργίες παρέμεναν αρκετά ασαφείς, τουλάχιστον για μένα, που δεν συμμετείχα στη διαδικασία και παρατηρούσα απ' έξω.

Η πρώτη προφανής ερώτηση που έρχεται στο μυαλό είναι: Γιατί; Γιατί η ελβετική κυβέρνηση πριν από περίπου 20 χρόνια αποφάσισε να εγκαινιάσει μια τέτοια πρωτοβουλία όπως τη Swissnex; Εξ όσων γνωρίζουμε, εκείνη την εποχή, αυτή ήταν η διορατικότητα ενός ατόμου (Xavier Comtesse, διπλωμάτη τότε στην Ελβετική διοίκηση), το οποίο είχε το όραμα ότι ένα τέτοιο δίκτυο μπορεί να είναι χρήσιμο για τη χώρα. Σήμερα, το όραμα αυτό έχει γίνει σαφές και λογικό.

Οι νεοφυείς, καθώς και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις πρέπει να διεθνοποιηθούν για να είναι ανταγωνιστικές, τα οικοσυστήματα πρέπει να βελτιώνονται συνεχώς για να παραμένουν ανταγωνιστικά, οι εταιρείες, μικρές και μεγάλες, πρέπει να εντοπίζουν τεχνολογίες που θα ενισχύσουν τις δραστηριότητές τους ή που θα μπορούσαν να τις διαταράξουν και τα κράτη πρέπει να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που θέτουν οι μεγάλες εταιρείες. Όλα αυτά μπορούν να βελτιστοποιηθούν σε μεγάλο βαθμό από δραστηριότητες, όπως η δικτύωση σε υψηλό επίπεδο, οι συμφωνίες συνεργασίας, η ανταλλαγή στρατηγικών πληροφοριών, και πολλές άλλες ακόμα που μόνο τα κράτη έχουν τη δυνατότητα να αναλάβουν, και αυτά σε διπλωματικό επίπεδο. Γρήγορα, νέα γραφεία της Swissnex γεννήθηκαν στο Bay Area και στη συνέχεια σε όλο τον κόσμο: στη Σαγκάη, στο Μπανγκάλор, στη Σιγκαπούρη (σταμάτησε να λειτουργεί), στο Ρίο ντε Τζανέιρο και, τέλος, το νεώτερο γραφείο απ'όλα στην Οσάκα. Αυτό που είναι σημαντικό τώρα είναι ότι το δίκτυο αυτό λειτουργεί παράλληλα με ένα δίκτυο γραφείων Επιστημών και Τεχνολογίας που βρίσκονται σε διάφορες ελβετικές πρεσβείες: Το Λονδίνο, τη Σεούλ, τη Καμπέρα, το Τόκιο είναι μερικά από τα μέρη όπου λειτουργούν αυτά τα γραφεία.

Ποια είναι η αποστολή αυτού του δικτύου; Η επίσημη εκδοχή, όπως μπορεί να αναζητηθεί εύκολα, είναι ότι το Swissnex είναι ένα δίκτυο εκπαιδευτικών, ερευνητικών και καινοτομικών «φυλακίων» που αποσκοπεί στη σύνδεση της Ελβετίας με τους παγκόσμιους κόμβους καινοτομίας. Αυτός είναι ένας ορισμός υψηλού επιπέδου. Μία συνοπτική περιγραφή του τι κάνουν αυτά τα «φυλάκια»: δημόσιες εκ-

δηλώσεις, εκπαιδευτικές εκδρομές, καθοδήγηση νεοφυών επιχειρήσεων, συμβουλευτική καινοτομίας, ενημέρωση του Τύπου, εκπαίδευση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, πανεπιστημιακές υποθέσεις, δικτύωση αποφοίτων, χώρος εργασίας και άλλα.

Ωστόσο, εδώ θέλησα να σκάψω λίγο πέρα από την επίσημη πλευρά και να φέρω τη δική μου εικόνα, αυτά που έμαθα (α) δουλεύοντας με το δίκτυο Swissnex και τα Γραφεία Επιστήμης και Τεχνολογίας στις Πρεσβείες και (β) από συζητήσεις με τους υπεύθυνους κάθε επιμέρους κόμβου του συστήματος, καθώς και με τον επί μακρόν συντονιστή στη Βέρνη, τον πρέσβη Mauro Morruzi. Φυσικά, όλες αυτές οι σκέψεις αποτελούν προσωπική μου ερμηνεία και ενέχουν υψηλό βαθμό υποκειμενικότητας και το λάθος της ερμηνείας, από την πλευρά μου, είναι πάντα πιθανό.

Γραφεία Επιστήμης και Τεχνολογίας and Swissnex

Δομή

Τα Γραφεία Επιστήμης και Τεχνολογίας των Ελβετικών Πρεσβειών και τα αυτοτελή γραφεία Swissnex είναι διπλωματικά όργανα και ως τέτοια υπάγονται στο Υπουργείο Εξωτερικών (EDA / DFAE) - Ωστόσο, ο συντονισμός τους εμπίπτει στις αρμοδιότητες που αναφέρονται στη SERI (State Secretariat for Education, Research and Innovation), τη Γραμματεία για την Εκπαίδευση, την Έρευνα και την Καινοτομία, η οποία είναι υπό την ευθύνη του Ομοσπονδιακού Συμβούλου αρμόδιου για τις Οικονομικές Υποθέσεις, την Παιδεία και την Έρευνα, διαφορετικού από αυτόν των Εξωτερικών Υποθέσεων. Πρόκειται για διοικητικό επίπεδο που δεν έχει αντίστοιχο του στην Ελλάδα και βρίσκεται μεταξύ του Υφυπουργού και της Γενικής Γραμματείας (είναι ενδιαφέρον ότι η Εκπαίδευση, η Έρευνα και η Καινοτομία υπάγονται συνολικά και εξ ολοκλήρου σε μία Γραμματεία, κάτι που δεν συμβαίνει στην Ελλάδα). Η/Ο Γραμματέας δεν είναι πολιτικό πρόσωπο, είναι μία/ένας τεχνοκράτης και δεν εκλέγεται από ένα κυβερνητικό κόμμα, αλλά επιλέγεται κατόπιν συναίνεσης των κυβερνητικών κομμάτων (στην πραγματικότητα

ολόκληρο το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο λειτουργεί ως «μηχανισμός δημιουργίας συναίνεσης», αφού, ηθελημένα υπάρχει εκπροσώπηση όλων των σημαντικότερων κομμάτων, χωρίς σαφή πλειοψηφία).

Ο συντονιστής του Swissnex και των γραφείων τελεί υπό την ευθύνη του SERI: επί του παρόντος είναι ο Πρέσβης Ducrest και στο παρελθόν, για δεκατρία χρόνια, ο Πρέσβης Moruzzi. Ο τίτλος του Πρέσβη συμβάλλει στη διευκόλυνση της αλληλεπίδρασης με τους Πρέσβεις άλλων χωρών στη Βέρνη για γρήγορη και αποτελεσματική δράση (π.χ. επίλυση δευτερευόντων ζητημάτων, οργάνωση διμερών συμφωνιών, επίσημες επισκέψεις, κ.λ.π.)

Το γεγονός ότι τα γραφεία S&T / Swissnex εστιάζουν ακριβώς στην Έρευνα και στην Τεχνολογία αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα, ιδίως σε σύγκριση με τους εκπροσώπους των κατά τόπους Swiss Business Hub (οι οποίοι στο εξωτερικό είναι οι τοπικοί εκπρόσωποι του S-GE - Swiss Global Enterprise, το αντίστοιχο του Enterprise Greece). Οι εκπρόσωποι της S-GE θεωρούνται από τους φορείς με τους οποίους αλληλεπιδρούν (κυρίως την βιομηχανία την ξένων χωρών) ως φορείς που προσπαθούν να προσελκύσουν τη βιομηχανία στη χώρα που εκπροσωπούν οι επικεφαλής των S&T ή της Swissnex θεωρούνται ως φορείς που προωθούν τη συνεργασία, επομένως γίνονται πιο εύκολα αποδεκτοί. Είναι πάντα πιο εύκολο να ξεκινήσει μια συζήτηση στη βάση μιας δυνητικής συνεργασίας, αυτή της επιστήμης και της τεχνολογίας.

Καθημερινή Λειτουργία

Ο συντονιστής Πρεσβευτής, πέρα από το ρόλο του ως συλλέκτης και διακινητής πληροφοριών προς τα εθνικά δίκτυα έρευνας και καινοτομίας καθώς και τις κυβερνητικές υπηρεσίες, συντονίζεται με τους συναδέλφους πρεσβευτές ξένων χωρών στη Βέρνη και, ως εκ τούτου, επιλύει γρήγορα τα προβλήματα που εμφανίζονται, παντα βέβαια σε σχέση με την Έρευνα και την Τεχνολογία. Επίσης, συνοδεύει τους Ομοσπονδιακούς Συμβούλους (Federal Councilor, FC - στην Ελβετία οι FC είναι επτά υπερ-υπουργοί, οι οποίοι έχουν επίσης εκ περιτροπής

την προεδρία της χώρας) και τους Γραμματείς τους (π.χ. Έρευνας ή Οικονομίας ή άλλων τομέων) σε επίσημες συναντήσεις με ξένους ομολόγους τους.

Οι επικεφαλής των γραφείων Επιστήμης και Τεχνολογίας των Ελβετικών Πρεσβειών (E&T) και τα γραφεία Swissnex συμβάλλουν στην προώθηση της Ελβετικής Έρευνας και Καινοτομίας, με τη μορφή διοργάνωσης εκδηλώσεων, διοργάνωσης επίσημων αντιπροσωπειών E&T (Ομοσπονδιακοί Σύμβουλοι, Υπουργοί Εξωτερικών, πρόεδροι/πρυτάνεις Πανεπιστημίων), συμμετοχής σε εκδηλώσεις, διμερείς συναντήσεις, επισκέψεις εταιρειών, Ερευνητικών Ινστιτούτων και εταιρειών. Προετοιμάζουν και συμμετέχουν σε επίσημες επισκέψεις και διμερείς συμφωνίες. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν προετοιμασία της διμερούς συμφωνίας συνεργασίας σε Έρευνα και Τεχνολογία μεταξύ της Κορέας και της Ελβετίας, η οποία υπογράφηκε το καλοκαίρι του 2013 και σήμερα επιτρέπει τη γεφυρώνονται δυο από τα πιο σημαντικά οικοσυστήματα τεχνολογίας με τη μορφή συγκεκριμένων διμερών έργων καινοτομίας: ο συντονιστής Πρεσβευτής στη Βέρνη και ο επικεφαλής του γραφείου της Σεούλ είχαν ρόλο κλειδί ο καθένας τους στη διεργασία της προετοιμασίας της υπογραφής του συμφώνου καθώς και της μετέπειτα υλοποίησης της. Ένα άλλο ενδιαφέρον παράδειγμα είναι η

Swissnex Osaka που διοργανώνει με την υποστήριξη του Ελβετικού Οργανισμού Καινοτομίας, Innosuisse, επισκέψεις νεοφυών επιχειρήσεων και “mini-camps” με στόχο τη διεθνοποίηση των επιλεγμένων νεοφυών επιχειρήσεων που συμμετέχουν στην επίσκεψη. Μια άλλη δραστηριότητα αυτού του κόμβου είναι η δημιουργία ενός μόνιμου showroom Ελβετικής τεχνολογίας στην κεντρική εμπορική λεωφόρο της Osaka, με χρηματοδότηση της βιομηχανίας και των ερευνητικών οργανισμών που επιθυμούν να παρουσιάσουν τα επιτεύγματά τους. Αυτή είναι η λειτουργία του γραφείου με προσανατολισμό δράσεων από την Ελβετία προς την ξένη χώρα.

Οι ίδιοι επικεφαλής των Γραφείων E&T και Swissnex συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με τα τοπικά τεχνολογικά/βιομηχανικά οικοσυστήματα, τα νέα ερευνητικά και τεχνολογικά αποτελέσματα, την εξέλιξη των εταιρειών και τις νεοσύστατες επιχειρήσεις. Δημιουργούν δεσμούς με πρόσωπα-κλειδιά και συγκεντρώνουν βάσεις δεδομένων. Καταρτίζουν μηνιαίες εκθέσεις που είναι διαθέσιμες στους ενδιαφερόμενους, καθώς και βάσεις δεδομένων με σημαντικές επαφές. Είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι τέτοιου είδους εκθέσεις και πληροφορίες έχουν διαφορετική μορφή ανάλογα με το γραφείο E&T / Swissnex που τα προετοιμάζει, και αποφασίζεται από τον υπεύθυνο

του κάθε κόμβου. Οι υπηρεσίες συντονισμού στη Βέρνη συγκεντρώνουν το σημαντικότερο μέρος αυτών των εκθέσεων και τις διανέμουν προς ενημέρωση στα ενδιαφερόμενα μέρη στην Ελβετία. Αυτή είναι η λειτουργία του γραφείου με προσανατολισμό δράσεων από την ξένη χώρα προς την Ελβετία.

Ο συντονισμός γίνεται μέσα στο ελβετικό πνεύμα της αποκέντρωσης, με προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω και με έντονο πνεύμα ατομικής ευθύνης των τοπικών κόμβων. Τα γραφεία E&T ήταν (και είναι, όπου υπάρχουν) τμήματα παρόμοια/παράλληλα με το γραφείο πολιτιστικών υποθέσεων ή το γραφείο οικονομικών υποθέσεων της Πρεσβείας και τα κατέχουν άτομα που μπορούν να παραμείνουν πολύ πέραν της παραδοσιακής τετραετούς περιόδου των διπλωμάτων. Αυτή η σταθερότητα επιτρέπει τη δημι-

ουργία καλών σχέσεων με τοπικούς φορείς, ακαδημαϊκούς και βιομηχανικούς. Η Swissnex εξελίχθηκε ως εξωτερίκευση των γραφείων E&T των Πρεσβειών. Το πλεονέκτημα ήταν η μεγαλύτερη ευελιξία και η μικρότερη έκθεση της επίσημης διπλωματίας.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί, όπως τονίστηκε και παραπάνω, ότι κάθε γραφείο E&T, καθώς και κάθε Swissnex, προσαρμόζεται στις ανάγκες της αλληλεπίδρασης με το τοπικό οικοσύστημα: για παράδειγμα, το οικοσύστημα καινοτομίας της Σαγκάης είναι διαφορετικό από το οικοσύστημα καινοτομίας του Σαν Φρανσίσκο ή του Μπάνγκαλορ. Έτσι οι δραστηριότητες του Swissnex της Σαγκάης είναι διαφορετικές από αυτές του Σαν Φρανσίσκο ή του Μπάνγκαλορ. Στη συνέχεια, η αυτονομία κάθε συστήματος επιτρέπει την προσαρμογή και τη λεπτο-

μερή ρύθμιση των λειτουργιών για τη βέλτιστη διασύνδεση κάθε οικοσυστήματος με το οικοσύστημα καινοτομίας της Ελβετίας. Μια γρήγορη ματιά στη σύνομη παρουσίαση στην ιστοσελίδα της Swissnex επιτρέπει να δει κανείς αυτή τη διαφοροποίηση και την προσαρμογή στο τοπικό περιβάλλον.

Κατά τη δημιουργία του πρώτου Swissnex, το 2000 και για μερικά χρόνια, σημαντική έμφαση δόθηκε στις εκδηλώσεις για την προβολή της ακαδημαϊκής εκπροσώπησης. Σήμερα, περισσότερα από είκοσι χρόνια αργότερα, η διεθνής εικόνα της ελβετικής ακαδημαϊκής κοινότητας έχει βελτιωθεί δραστικά, ανάμεσα στα άλλα χάρη στις δραστηριότητες των Swissnex και των γραφείων Έρευνας και Τεχνολογίας των Πρεσβειών. Ένας άλλος σημαντικός λόγος της βελτίωσης της διεθνούς εικόνας της Έρευνας και Τεχνολογίας της χώρας είναι η πρόσληψη από ορισμένα από τα κορυφαία πανεπιστήμια ειδικών, που έχουν σαν στόχο την προώθηση και υποστήριξη των διεθνών σχέσεων αυτών των πανεπιστημίων. Ένας τρίτος λόγος είναι η επαναδιάρθρωση των εσωτερικών λειτουργιών τους για την προώθηση της καινοτομίας και τη βελτίωση της εικόνας ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων.

Η βελτίωση της διεθνούς εικόνας στην Έρευνα και Τεχνολογία, οδηγεί προοδευτικά στην μεταλλαγή του ρολού των Swissnex και των αντιστοιχών γραφείων των Πρεσβειών: φαίνεται ότι υπάρχει αυξανόμενος ρόλος για την κατανόηση της τεχνολογικής εξέλιξης και προσδιορισμός/προώθηση του ρόλου της Ελβετίας σε αυτές τις αλληλεπιδράσεις. Ένα καλό παράδειγμα είναι η συνεργασία στον τομέα των κβαντικών τεχνολογιών που επέτρεψε η Swissnex Boston και η δικτύωση/σύνδεση ανάμεσα στα αντίστοιχα εθνικά οικοσυστήματα.

Είναι σαφές ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις από τη φύση τους είναι πολυεθνικές και διαθέτουν τις δικές τους δομές και πόρους για διεθνείς αλληλεπιδράσεις καινοτομίας και έχουν λιγότερη ανάγκη από τέτοιες δομές, εκτός εάν οι μεγάλες επιχειρήσεις σε συγκεκριμένες καταστάσεις απαιτούν την υποστήριξη διπλωματικών

πόρων.

Προφανώς, σε αρκετές περιπτώσεις, μπορεί να υπάρχει αλληλοεπικάλυψη με άλλους φορείς όπως η S-GE (Swiss Global Enterprise, η οποία όμως είναι πιο γενικευμένη, όχι μόνο τεχνολογική), οι περιφερειακοί οργανισμοί προώθησης (GGBa - Global Geneva Bern Area ; GZH - Global Zurich Area- Basel Area) και άλλοι, αλλά γενικά ο «τεχνολογικός και καινοτομικός» ΚΑΙ διπλωματικός χαρακτήρας των γραφείων και οι αμοιβαίες αλληλεπιδράσεις επιτρέπουν την ομαλή λειτουργία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Άλλες αξιοσημείωτες πρωτοβουλίες

Η Ελβετία έχει δημιουργήσει μια πρωτοβουλία για τη στήριξη της σύγκλισης επιστήμης και διπλωματίας: Gesda (Geneva Science and Diplomacy Anticipator - gesda.global) υπό την ηγεσία του Πρέσβη Alexandre Fasel (σήμερα Γραμματέας επιφορτισμένος με τις διαπραγματεύσεις σύνδεσης της Ελβετίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση). Οι κύριοι συντελεστές μεριμνούν για τη δημιουργία μιας συνομιλίας μεταξύ των χωρών, ένα ετήσιο «ραντάρ» των επερχόμενων τεχνολογιών σε συγκεκριμένους τομείς (π.χ. κβαντική, επαυξημένος άνθρωπος, έλεγχος των αερίων του θερμοκηπίου) φέρνοντας σε επαφή διπλωματικούς παράγοντες και κορυφαίους επιστήμονες. Στη Βέρνη υφίσταται ένα Τμήμα Ευημερίας και Βιωσιμότητας στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εξωτερικών, υπεύθυνο για παγκόσμιες τομεακές υποθέσεις εξωτερικής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης, μεταξύ άλλων, της επιστημονικής διπλωματίας. Μέχρι τα μέσα του 2022 το τμήμα αυτό διοικείτο από τον σημερινό Πρέσβη της Ελβετίας στην Αθήνα, Stefan Estermann.

Η Ελβετία δεν διαθέτει πρεσβευτή τεχνολογίας, τουλάχιστον προς το παρόν, για τη διασύνδεση μεγάλων εταιρειών, κάτι που θα μπορούσε να έχει νόημα λόγω της εξαιρετικά υψηλής αποτίμησης και ισχύος των εταιρειών, ιδίως στις ΗΠΑ και την Κίνα.

Potential Hellenic mapping

Υπάρχουν αρκετοί λόγοι που συνηγορούν υπέρ της δημιουργίας ενός επίσημου ελληνικού διπλωματικού άξονα βασισμέ-

νου στην Επιστήμη, στην Τεχνολογία και στην Καινοτομία.

Πρώτον, όπως τονίσαμε και παραπάνω η διεθνής οικονομία βασίζεται όλο και περισσότερο στην τεχνολογία και στην καινοτομία. Στον εικοστό αιώνα η οικονομία βασιζόταν ασφαλώς στην τεχνολογία, αλλά ποτέ στον βαθμό που ισχύει σήμερα. Κάθε Business School διδάσκει ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων γίνεται με βάση την τιμή ή τις επιδόσεις. Αν θέλουμε να έχουμε θέσεις εργασίας υψηλής προστιθέμενης αξίας για τα παιδιά μας (και όχι λόγω ντάμπινγκ των τιμών), πρέπει να ανταγωνιζόμαστε με βάση τις επιδόσεις. Οι επιδόσεις βελτιώνονται βασικά μόνο με την τεχνολογική πρωτοπορία και την καινοτομία. Ο ρόλος ενός τέτοιου δικτύου είναι να βελτιστοποιήσει αυτή την πτυχή.

Δεύτερον, η παρουσία μιας μεγάλης και εξαιρετικά δραστήριας διασποράς που διαπρέπει στον ακαδημαϊκό και βιομηχανικό χώρο παγκοσμίως: με ένα εργαλείο όπως η διπλωματία της Έρευνας και της Τεχνολογίας, η παρουσία της διασποράς μας θα είναι πιο ορατή και καλύτερα συντονισμένη, επιτρέποντας την αποτελεσματικότερη χρήση της, τη δικτύωση με επιστήμονες ή επιχειρηματίες της πατρίδας, συμβάλλοντας καλύτερα στη βελτίωση της εικόνας της πατρίδας και των νέων, ταχέως αναπτυσσόμενων οικοσυστημάτων της.

Είναι εφικτή η υλοποίηση ενός τέτοιου δικτύου με περιορισμένους οικονομικούς πόρους; Η προσωπική μου απάντηση είναι ότι είναι. Με βάση τις υπάρχουσες ευθύνες και αρμοδιότητες των επικεφαλής των εμπορικών αντιπροσώπων της Ελλάδας στις Πρεσβείες μας, τις επαφές τους και τα δίκτυά τους και χάρη στην αυξανόμενη εγγύτητα της τεχνολογίας και των επιχειρήσεων, φαίνεται λογικό να εξετάσουμε το ενδεχόμενο ενός πιλοτικού προγράμματος σε ορισμένες περιοχές-κλειδιά του κόσμου, εμπνευσμένο από το επιτυχημένο Ελβετικό σύστημα, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της Ελλάδας και τα δικά μας δεδομένα που να λειτουργεί με ελάχιστο κόστος. Ένα τέτοιο πιλοτικό πρόγραμμα, εάν είναι επι-

τυχές, θα μπορούσε να επεκταθεί και σε περισσότερες περιοχές του κόσμου.

Όσον αφορά στο κόστος λειτουργίας, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η πραγματική λειτουργία του δικτύου των γραφείων Swissnex και E&T χρηματοδοτείται μόνο κατά το ένα τρίτο από την κυβέρνηση. Τα άλλα δύο τρίτα της χρηματοδότησης είναι πόροι τρίτων (διοργάνωση εκδηλώσεων, επισκέψεις εταιρειών, ανάλυση αγοράς, επισκέψεις ομάδων,...). Εδώ, η Ελλάδα έχει ένα τεράστιο πλεονέκτημα: είναι και πάλι η διασπορά. Μπορεί να φαίνεται υπερβολικά ρομαντικό να πιστεύουμε ότι αυτή η διασπορά θα στηριζε αφιλοκερδώς μια τέτοια ελληνική δομή, αλλά προσωπικά το πιστεύω ακράδαντα. Είμαι πεπεισμένος ότι αυτό είναι αλήθεια και ότι ένα σημαντικό μέρος των Ελλήνων επιστημόνων, επιχειρηματιών και βιομηχάνων είναι έτοιμο να διαθέσει τα δίκτυα, την εμπειρία, τις γνώσεις, την τεχνογνωσία του και πάνω από όλα τον χρόνο του, αν δομηθεί σωστά και υποστηριχθεί σαφώς από την ελληνική κυβέρνηση.

Προχωρώντας ένα βήμα μπροστά, θα μπορούσε κανείς να φανταστεί την ενεργό συμμετοχή της διασποράς στη δομή των λειτουργιών κάθε επιμέρους κόμβου. Αυτό μπορεί να γίνει με τη μορφή συμβουλευτικών επιτροπών (που λειτουργούν και πάλι αφιλοκερδώς), οι οποίες με την εμπειρία τους μπορούν να υποστηρίξουν τον τοπικό κόμβο.

Για τη βελτιστοποίηση της λειτουργίας τους, οι τοπικοί κόμβοι θα πρέπει να έχουν την ελευθερία να συγκεντρώνουν ιδιωτικά κεφάλαια για τις δραστηριότητές τους. Αυτός ο βαθμός ελευθερίας θα μπορεί να επιτρέπει γρήγορη ανάπτυξη και ευελιξία. Δεδομένου ότι είναι αρκετά περίπλοκο να προσληφθεί προσωπικό απευθείας στις πρεσβείες, τα χρήματα αυτά θα πρέπει να χρησιμοποιούνται σε υπεργολαβίες με τοπικούς φορείς (εταιρείες επικοινωνιών, επιχειρηματικών πληροφοριών κ.λπ.) και θέσεις πρακτικής άσκησης.

Η δραστηριότητα αυτή θα μπορούσε να συντονίζεται είτε από τα υπουργεία μας είτε από μια δομή, δημοσίου με χαρακτη-

ριστικά ιδιωτικού τομέα. Σαν παράδειγμα του τελευταίου, μπορώ να αναφέρω δομές που έχουν να κάνουν με την επιχειρηματικότητα όπως του Elevate Greece ή το Enterprise Greece. Φυσικά, Κατά προτίμηση μόνο μία δομή θα πρέπει να έχει την ηγεσία. Φυσικά αυτός ο τύπος συντονισμού είναι μόνο ένα παράδειγμα, σίγουρα υποκειμενικό και με έλλειψη ολικής θεώρησης, ιδωμένο με τα μάτια του Έλληνα της διασποράς, ο οποίος είμαι. Εκείνο που δείχνει όμως αυτό το παράδειγμα, είναι ότι σήμερα υπάρχει η τυπολογία των δομών που θα μπορούσαν να συντονίσουν ένα τέτοιο δίκτυο, αν αυτό δεν μπορεί να γίνει από τα υπουργεία μας.

Ως συμπέρασμα και για να το θέσουμε απλά, για να ελέγξουμε τη ρεαλιστική δυνατότητα της μακροπρόθεσμης πραγματοποίησης μιας τέτοιας ιδέας, θα μπορούσε να δοκιμαστεί ένα πιλοτικό πρόγραμμα βασισμένο αρχικά στο concept του δικτύου των Γραφείων Επιστήμης και Τεχνολογίας των Ελβετικών πρεσβειών σε ορισμένες σημαντικές περιοχές του κόσμου (και σε πρώτη φάση, όχι ακόμη στο Swissnex). Τέτοιες περιοχές μπορεί να είναι το Σαν Φρανσίσκο, η Βοστώνη, το Σενζέν, η Βέρνη (για να διασυνδεθεί και να μάθει από το πρότυπο δίκτυο, αλλά και λόγω Gesda), η Σαγκάη. Ο πρώτοι Ελληνικοί κόμβοι θα μπορούσαν να είναι οι επικεφαλής των Γραφείων Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων των Πρεσβειών μας. Η ιδέα είναι να αποφευχθεί η κινητοποίηση πρόσθετων οικονομικών πόρων.

Η Πρεσβεία μας στη Βέρνη απέδειξε ότι αυτό είναι απολύτως φυσιολογικό. Άλλωστε, όπως τονίστηκε παραπάνω, η επιστήμη και η τεχνολογία γίνονται το κλειδί για την οικονομία και το εμπόριο, που σημαίνει ότι είναι πλήρως μέσα στο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους. Η επιτυχία ενός τέτοιου πιλοτικού προγράμματος, μετά από ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα θα μπορούσε να επιτρέψει τη διεύρυνση του πιλοτικού προγράμματος. Αυτό που χρειάζεται είναι (α) μια σαφής ανάθεση του ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών προς τους επικεφαλής των

Εμπορικών και Οικονομικών υποθέσεων να ενεργούν και ως αντιπρόσωποι για την Επιστήμη, Τεχνολογία και Καινοτομία (πράγμα που συνάδει με τον κύριο ρόλο αυτών των αντιπρόσωπων μας σε Εμπόριο και Οικονομία, μια και η Καινοτομία είναι Εμπόριο και Οικονομία) (β) η άδεια να μπορούν να κινητοποιούν στο όνομα αυτού του πιλοτικού έργου (β-1) οικονομικούς πόρους προερχόμενους από τον ιδιωτικό τομέα και (β-2) η άδεια να δημιουργούν συμβουλευτικές επιτροπές με διαπρέποντα μέλη της διασποράς, και τέλος (γ) να οριστεί ένας συντονιστικός φορέας, σαν αντίγραφο του ελβετικού συστήματος.

Το ερώτημα που είναι πιθανό να τεθεί είναι εάν η επαγγελματική πορεία των επικεφαλής Εμπορικών και Οικονομικών υποθέσεων, συνάδει με ένα ρόλο όπως περιγράφεται παραπάνω. Η εμπειρία μου, συνεργαζόμενος συχνά και στενά με τους Ελβετούς υπευθύνους, μου επιβεβαιώνει ότι αυτό είναι δυνατό, γιατί η καινοτομία είναι άμεσα συνυφασμένη με την οικονομία. Μια εις βάθος εισαγωγή στο Εθνικό επιστημονικό και τεχνολογικό οικοσύστημα είναι απαραίτητη, άλλα αυτό είναι ιδιαίτερα εφικτό.

Η επιτυχία ενός τέτοιου πιλοτικού προγράμματος θα μπορούσε όχι μόνο να βρει έναν αποκεντρωμένο τρόπο συντονισμού της ισχυρής διασποράς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της βιομηχανίας, αλλά παράλληλα να διαφημίσει παγκοσμίως τη δύναμη αυτής της διασποράς και να διδάξει στους Ελβετούς πρωτοπόρους τι μπορεί να κερδίσει μια χώρα από ένα τέτοιο πλεονέκτημα. Φυσικά, μετά από μια προκαθορισμένη περίοδο (για παράδειγμα τεσσάρων ετών) θα πρέπει να συζητηθεί η μονιμοποίηση και επέκταση ενός τέτοιου δικτύου. Η επέκταση θα σήμαινε γεωγραφική επέκταση ή μετατροπή ορισμένων κόμβων στο ισοδύναμο ενός Swissnex. Είναι μια ρεαλιστική προσέγγιση και πιστεύω ότι αξίζει να δοκιμαστεί, εφόσον τα πραγματικά επιπρόσθετα δημόσια κόστη, σε πρώτη φάση τουλάχιστον, είναι ελάχιστα αν όχι μηδαμικά.